

Tampu Stelian

INFRASTRUKTURÁLIS ALAPKÖVETELMÉNYEK A KATASZTRÓFAMENEKÜLTEK IDEIGLENES ELHELYEZÉSE TÜKRÉBEN ÉS EGY CIVIL SZERVEZET MŰKÖDÉSÉBEN I.

Absztrakt

A mind gyakoribbá váló katasztrófák és válsághelyzetek komoly kihívások elé állítják az érintett országok társadalmát, valamint az erre létrehozott megelőzési, elhárítási és helyreállítási szervezeteit, továbbá a közreműködő civil szervezeteket. Ennek háttérében elsődlegesen a hatások által fenyegetett menekültek nagy száma, illetve a befogadók infrastruktúrájának és erőforrásainak korlátozott volta húzódik meg.

Mindazt, ami az emberi életet veszélyeztetheti, a közösségi értékekben kárt okozhat, valamint a társadalmi sebezhetőséget fokozhatja, csak a nemzeti és nemzetközi intézményi és eszközök jelentette képességek integrálásával lehet megelőzni és kivédeni. *Az államok által működtetett szervek* közösen a *civil szervezetekkel* összefogva tudnak gondoskodni az otthonukat elhagyó emberek ideiglenes elhelyezéséhez szükséges infrastruktúráról, ellátási szükségleteikről mindaddig, amíg vissza nem térhetnek otthonaikba, vagy az őket befogadó környezetben új stabil egzisztenciális helyzetüket végérvényesen ki nem tudják alakítani.

Kulcsszavak: katasztrófa, menekült, polgári védelem, civil szervezetek, humanitárius segítségnyújtás

BASIC INFRASTRUCTURAL REQUIREMENTS FOR THE TEMPORARY ACCOMMODATION OF DISASTER VICTIMS AND THE FUNCTIONING OF AN NGO

Abstract

The increasing frequency of disasters and crises poses serious challenges to society in the countries concerned, as well as to the prevention, response and recovery organisations and civil society organisations involved. This is primarily due to the large number of refugees affected and the limited infrastructure and resources of the host countries.

Anything that could endanger human life, damage community values and increase social vulnerability can only be prevented and countered by integrating the capacities of national and international institutions and instruments. State-led bodies, in partnership with civil society organisations, can provide the necessary infrastructure for the temporary accommodation and care needs of displaced people until they can return to their homes or establish a stable new livelihood in their host environment.

Keywords: disaster, refugees, civil protection, NGOs, humanitarian aid

1. BEVEZETÉS

Az ember élete állandó küzdelem a környezetében kialakuló, életét veszélyeztető jelenségek, természeti csapások, természeti katasztrófák között. [1] Az emberi civilizációs fejlődés pedig megjósolhatatlan számú és felmérhetetlen veszélyességű, az életet veszélyeztető jelenség esélyeit teremtette meg, amelyeket ma humanitárius és természeti katasztrófáknak nevezünk, attól függően, hogy milyen eredetűek. Az ember számára a katasztrófa az az állapot, amikor olyan helyzet áll be, legyen az ember által okozott vagy nem, amikor az élet, az egészség, az emberi értékek és a környezet olyan károkat szenvednek el, amelyek visszafordíthatatlan következményekkel járnának, és akár az élet elpusztítását is eredményezheti. [2]

Egy rendkívüli esemény is csak akkor lesz katasztrófa, humanitárius szempontból, ha az olyan helyen keletkezik, ahol közvetlen kihatással van az emberek létbiztonságára. Azaz, ha fenyegeti az élet- és vagyonbiztonságukat, valamint veszélyezteti az ott élők létfeltételeit. Amennyiben az emberek által lakott területektől földrajzilag messze eső környezetet veszélyeztetnek a káros következmények, úgy nem beszélhetünk humanitárius katasztrófáról. Ellenben azok így is súlyos károkat idézhetnek elő a természeti környezetben és a bioszférában. Nagyon fontos megfogalmazni pontosan, hogy miként különíthetők el a humanitárius katasztrófák az egyéb katasztrófális eseményektől, illetve ezek között milyen kölcsönhatások adódhatnak. Érdemes görcső alá venni, hogy mivel néznek szembe ma az emberi társadalmak. Különösen fontos felmérni egy adott terület katasztrófaveszélyeztetettségét, milyen kockázatokat jelentenek és milyen válaszintézkedéseket igényelhetnek a katasztrófasújtotta területen, továbbá annak határain kívüli térségekben.

Persze a katasztrófaánál jelentkező feladatok nem korlátozódhatnak csupán az emberek közvetlen mentésére, mivel a lakosságot sújtó csapás során az alapvető létfeltételekben is súlyos károk következnek be. A közművek sérülései vízhiányt, az élelmiszerekkel történő ellátást, a ruházat és a lakhatás hiányát okozhatják. A higiénés feltételek drasztikus romlása miatt esetleg fellépő járványok kivédésére járványügyi intézkedéseket kell bevezetni. Az elemi csapás következtében gyakran mindenüket elveszítő túlélőkre gyakorolt súlyos pszichikai hatások és más krónikus megbetegedésekben szenvedők orvosi felügyeletének biztosítására az egészségügyi ellátás, valamint krízisintervenciós támogatás helyszíni megszervezése válhat szükségessé. [3]

Az elemi csapások és természeti katasztrófák nem ismerik az országhatárokat. A gyakran több szomszédos országot érintő elemi csapások és természeti katasztrófák elleni küzdelem tapasztalatai azt mutatták, hogy sürgető szükség van nemzetközi együttműködésre és sokoldalú segítségnyújtásra a csapások következményeinek felszámolásánál. Az elemi csapások és természeti katasztrófák okozta károk felszámolására akár több ország egyidejű erőfeszítéseit is egyesíteni kell. [4]

E tekintetben tehát fontos kérdés, hogy hol következik be a nem várt esemény, a katasztrófa, milyen földrajzi területen, milyen körülmények között, kik lakják, milyen életmódot folytatnak, milyen értékeik vannak, milyen értékrendjük van és mit tartanak fontosnak. Mindezen kérdések

megfogalmazása komoly válaszokat nyújthat a katasztrófa sújtott országok számára, de a katasztrófamenekülteket befogadó országok számára is.

Le kell szögezni, hogy a nemzetközi egyezményekben is lefektetett alapelveknek megfelelően a menekültek ellátásának elsődleges kötelezettsége a lakosságvédelem végrehajtására rendeltetett polgári védelmi szervezetek felelősségi körében valósul meg alapvetően. Mindemellett jelentős feladatok hárulnak az állam egyéb szervezeteire és rendkívül fontos feladatokat láthatnak el a civil szervezetek. Közülük is kiemelten a megfelelő, az akkreditált nemzetközi és az azokra épülő nemzeti standardok alapján minősített önkéntes mentő szervezetek. A szükséges felkészültség igazolásán túl nemcsak a nemzetközi együttműködésben, de a helyszíni ellátásban is elengedhetetlen a hatékonyságot és szervezettséget garantáló összhang megteremtése és fenntartása, amelyet az állam által jogszabályilag kijelölt – jellemzően polgári védelmi – szervezetek koordinálnak.

Az ennek során meghozott különleges intézkedések természetesen nem csak a csapás sújtotta területen alkalmazandók. Az élelmiszer, a gyógyszerek, a ruhát, a szükségelhelyezést szolgáló létesítmények, segélyek biztosítása azon térségekben vagy országokban is a következmények kezelésének a részét képezik, ahol a veszély elől menekülők átmeneti biztonságot keresve menedéket találnak. Számukra a kormányzati szerveken túl a nemzetközi szervezetek és köztük a Nemzetközi Vöröskereszt, valamint egyéb karitatív és egyházi szervezetek is fontos segítséget nyújtanak.

A demokratikus államokban a fejlett civil társadalmi önszerveződés eredményeként igen aktív tevékenységet kifejtő önkéntes és karitatív szervezetekkel találkozhatunk. Az ezen szervezetek által a szociális ellátás terén kifejtett szerepe ma már megkerülhetetlen és nélkülözhetetlen. A Magyar Máltai Szeretetszolgálat ma Magyarország egyik legnagyobb szociális és humanitárius intézményrendszerének a fenntartója. [5] Ezért eredményesen képes közreműködni a társadalom periferiájára szorult társadalmi rétegek, mint amilyenek a hajléktalanok, az idősek, a fogyatékkal élők, a betegek és a szegények, valamint éppen a kiszolgáltatott élethelyzetbe kerülők ellátásában, gondozásában. Feladatait az állami és a nemzetközi szervekkel közös együttműködésben látja el, illetőleg aktívan koordinálja az említett feladatok során szükségessé váló lépéseket, legyenek azok érintettjei egyéb, a természeti katasztrófák vagy háború miatt

vagy éppenséggel politikai üldöztetés és gazdasági kényszerűség miatt otthonukat elhagyni kényszerülők. [6]

Épp ezért a Máltai Lovagrend szervezete együttműködési szerződést kötött 2010-ben a Magyar Állammal, korábban pedig az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatósággal (továbbiakban: OKF), az Országos Mentőszolgálat Főigazgatósággal (továbbiakban: OMF) és a nemzetközi szerepvállalásához pedig az Egyesült Nemzetek Humanitárius Ügyek Koordinációs Hivatalával is (továbbiakban: UN OCHA). [7]

2. TERMÉSZETI ÉS HUMANITÁRIUS KATASZTRÓFÁK VISZONYRENDSZERE

Földünk megléte óta léteznek olyan természeti jelenségek, megnyilvánulások, amelyek olykor megszokott, olykor viszont szokatlan és akár óriási emberi, valamint anyagi károkat tudnak okozni. Ezért nehéz egzakt módon definiálni a katasztrófa jelentését. Nehéz beazonosítani, hogy egy adott rendkívüli természeti esemény mire és kire jelent veszélyt. Nyilván, ha egy folyó elhagyja a megszokott medrét egy nagyobb esőzést követően, önmagában még nem jelent katasztrófát. Ugyan ez a jelenség már komoly pusztítást tud végezni az emberi tevékenység által közvetlen módon érintett környezetében. Hiszen élet- és anyagi javak súlyos károsodásának kockázatát hordozva magában az adott terület létfeltételeit kedvezőtlenül érintő elöntések már katasztrófához vezethetnek.

Az ezekre adott megfelelő szervezett társadalmi reakciók megalapozásához viszont elengedhetetlen valamiféle értelmezését adni az ebbe a fogalomkörbe tartozó eseményeknek. A jogszabályokban, így a magyar jogrendben is megtalálható katasztrófavédelmi törvény definíciója is egyértelmű kapcsolatot azonosít a nem várt módon jelentkező veszélyeztető hatás és annak kiterjed következményei, valamint az annak hatókörében található lakosságra nézve fenyegető kockázatok között. [8]

A Magyar Máltai Szeretetszolgálat Vészhelyzet-kezelési Csoportjának a Katasztrófa és Krízis-Intervenciós Önkéntesek képzésére összeállított Szöveggyűjteménye ennél egyszerűbben és érthetőbben fogalmazza meg, azonos lényegi szempontok alapján:

„a katasztrófa egy sebezhető embercsoport veszélynek való kitételét képviseli, a társadalom működésének súlyos megzavarását idézván elé és emberi, anyagi, gazdasági vagy környezettel kapcsolatos veszteségeket okozván, melyek az érintett közösség vagy társadalom ellenálló képességét ilyen fajta helyzettel szemben meghaladják. A katasztrófa, a veszélyek és a sebezhetőség kombinációjának eredménye, mely meghaladja a társadalom képességét, hogy a kockázat potenciálisan negatív következményeit csökkentsse”. [9]

Nagyon jól tudjuk, hogy a természeti katasztrófák többsége az embertől teljesen független, mert nem az emberek beavatkozása nyomán keletkeznek, és hatalmas pusztításokat tudnak végezni, az ember csupán csak annyit tud tenni, hogy megpróbál felkészülni és védekezik ellene, úgy alakítja építészeti kultúráját, lakhatási szokásait, hogy minél kevesebb kárt okozzanak. Azonban vannak olyan katasztrófák, amelyek az ember beavatkozásának, mulasztásának köszönhetően hatalmas emberi áldozatokkal járnak, súlyos természeti károkat okoznak, sokszor visszafordíthatatlan következményekkel járnak. Az ipari katasztrófák, mint a szerkezetileg hibás tervezésű műszaki létesítmények, a rossz kivitelezéssel megépített műszaki védművek vagy éppen a veszélyes üzemek szabálytalan üzemeltetése okozta katasztrófák is ide sorolhatók. [10]

2.1. Természeti veszélyek és tapasztalat

A természeti csapások ellenben a tudomány és a technika rohamos fejlődése ellenére is nehezen kezelhetők. Egyrészt az éghajlatváltozás miatt rendkívüli módon megnőtt a természeti katasztrófák előfordulásának gyakorisága, másfelől prognosztizálásuknak, következményeik megakadályozásának és elhárításuknak eszközei korán sem nevezhetők tökéletesnek. Másfelől a hatásterületük méreteinek földrajzi kiterjedése, valamint az azokban ébredő erők léptéke, jóval meghaladja a védelem céljaira felvonultatott technikai eszközeink és a védekező erők képességeit. Ezért gyakran csak a pusztítás következményeinek felszámolására futja a beavatkozók részéről. Fontos tehát, hogy az akár évezredek tapasztalatainkat felhasználva előtérbe helyezzük a kockázatkezelés megelőzést szolgáló lehetőségeit.

2.2. Földtani veszélyek

Az egyik ilyen tipikus területe a természeti katasztrófák elleni védekezésnek a földtani veszélyek kérdésköre. A geológusok és a demográfusok kutatásai összevetésének eredményei figyelmeztetnek, hogy a föld azon részein fokozott körültekintéssel létesítsük mesterséges épített környezetünk elemit, amelyek a Föld tektonikailag aktív zónáiba tartoznak és nagy népsűrűséggel lakta be az ember. Ez bolygónk egyes régióiban fokozottan mutatkozik meg, mert az ilyen földtani jellemzőkkel rendelkező térségek rendkívül termékeny termőterületeket hoznak létre és a megélhetést biztosító mezőgazdasági műveléshez kiválóak. Így vonza ma is a letelepedni vágyó emberi közösségeket, dacára az ehhez társuló veszélynek. Ráadásul nem csak a földművelés, de a biodiverzitás egyéb szféráiban is kiemelkedően nagy termékenységi rátát mutatnak. Így például az ide kötődő tengeri élővilág is gazdagon virágzik. Ezeken a partokon a halászatnak ugyancsak jelentős gazdasági súlya van.

Példaként említhetjük az egyik ilyen legkiterjedtebb övezetét planétánknak a legerősebb földrengéseit gerjesztő csendes-óceániai tűzgyűrűt, ahol 1900-2017 között a Richter-skála szerinti 9,1-9,3 feletti erősségű földrengések kipattanásait is a leggyakrabban észlelték.

- Japán környékén,
- a Szumátra sziget déli részén,
- Dél-Amerika nyugati partjainál, valamint
- az Alaszkai -Öböl környékén az üledékminták még ennél régebről, évezredekig visszamenőleg is őrzik ezek lenyomatait. Ezeken a területeken a népsűrűség – az utóbbi leszámítva – szintén kiemelkedően magas.

Azonban ha megnézzük ezen időszak szeizmológiai jelentéseit is, akkor világosan kirajzolódik, hogy

- Alaszkától dél irányában a két amerikai földrész nyugati partjain,
- az Atlanti Óceán közepén,
- a Földközi tenger partjai kelet irányába haladva egészen az Arab tengerig kimagasló számban nyilvánultak meg magas erősségű földrengések.

- A legkritikusabb helyzet a Csendes-Óceán nyugati partjai mentén található. [2] Ezzel szemben a terület máig sűrűn lakott. Mivel a földrengések nem jósolhatók meg, ezért az itt élőknek az ehhez társuló kockázatokkal kell együtt élniük.

A kockázatok viszont olykor nem csak lokálisan jelentkeznek, de olykor akár globális léptékben is. Hiszen a vulkanológusok és a genetika által bizonyított tény, hogy a szumátrai Toba-tó alatt szunnyadó szupervulkán mintegy 70 ezer évvel ezelőtti kitörésével hozható összefüggésbe a ma élő emberi faj csaknem teljes kipusztulása. A hatalmas erővel kitörő vulkánból kiszabaduló az óriási mennyiségű vulkáni hamu egészen a légkör legfelsőbb rétegeibe emelkedve elzárta az éltető napsugaraktól a földfelszínt. A vulkanikus tél kis jégkorszakot keltve katasztrofális módon borította fel az élővilág egyensúlyát.

A történeti időkben feljegyzett események, mint például a Szumátra és Jáva szigeteit elválasztó tengersizorban található Krakatau 1883-as kitörése és a közelmúlt tenger rengései is érzékeltetik a veszély nagyságát. Mindegyik esetben hatalmas szökőárak kísérték a geológiai eseményeket. Elég, ha csak a Fukusimai atomreaktor esetére gondolunk, amelynek során tengerfenéken kitört rengést szökőár is követte. Ilyen esetekben a partmenti területeken óriási károk keletkeznek és nagyon sok emberi áldozatot követelő pusztítást hagynak maguk után a földrengések.

A gyakran csak legfeljebb néhány percig tartó elemi csapás ideje alatt emberek tízezrei veszíthetik el életüket, otthonaikat és minden vagyonukat. Az ilyen nagy földrajzi térségeket érintő elemi csapások lakosságot sújtó következményeinek kezelése már csak nemzetközi segítséggel lehetséges, ahogyan azt a 2004-es indonéziai szökőár Sri-lankai magyar katasztrófasegítségnyújtásnál is megtapasztalhattuk.

Európa Dél-Keleti részén is sok szeizmikusan aktív térség van, ezért a környező országokban jelentkező katasztrófák Magyarország térségét is érinthetik, hiszen Magyarország az EU, az ENSZ, a NATO keretrendszerének szövetségese, így a magyar hatóságok és az aktív és minősített szervezetei részt vesznek a mentésekben, elhárításokban és helyreállításokban, humán és műszaki eszközrendszerükkel együtt.

2.3. Árvizek

Az árvizek is nagy kiterjedésű területeket sújthatnak, de a természetes geológiai határvonalakat képező vízváltások által határolt regionális dimenziókat csak nagyon ritkán lépik túl. Azonban az időjárási tényezőkkel való szoros összefüggésük miatt előfordulásukra a föld minden kellően csapadékos területén számíthatunk. Európa és Magyarország leggyakoribb természeti katasztrófái az árvizek. Hazánk ezek tekintetében a különösen veszélyeztetett övezetek közé tartozik. Példaként említhetjük az 1838-as pest-budai árvizet, amikor közel 2882 házat öntött el, és a források szerint 153 életet követelt, de a közelmúltból a 2013-as dunai árvizet is felhozhatjuk.

Elmondhatjuk azonban, hogy a Tisza-völgye jelenti az egyik legnagyobb veszélyt, melynek közel 1000 km-es hosszán, jelentős vízhozamokat produkálva vonulnak le az időszakosan előforduló árhullámok. [11] Árvízvédelmi szempontból azonban nem is elsősorban ez jelenti a fő veszélyt, hanem azok levonulásának esetleges elhúzódása. Hisz az alsó szakaszon kimutatható igen kis esése miatt vize jóval lassabban jut el a Dunába, mint azt a felső szakaszon mérhető áramlási sebesség mellett lehetséges volna. Azonban a Duna vízgyűjtője sem mentes áradásoktól. Ez különösen akkor válhat kritikussá, ha esetleg a rajta levonuló árhullám más mellékfolyóinak áradásával párosul. Elég, ha csak a 2006-os országos árvízvédekezésre gondolunk, amikor is a tiszai árhullám Titelnél összetalálkozott a dunaival és a visszaduzzasztó hatás révén előbbi apadását megállítva, tartós terhelésnek tette ki a védműveket. [12]

A nemzetközi vonatkozásokat illetően is fontos megemlíteni az árvizeket, amelyek hatalmas emberi áldozatokat hagytak maguk után. Nem véletlen, hogy Magyarország szomszédaival is szorosan együttműködik, nem csak a két oldalú határvízi egyezményeket illetően, de a védekezés szervezésében is, melyre kiváló példa a Tisza Többnemzeti Műszaki Zászlóalj. Ez a régió országai fegyveres erőinek állományából szervezett alakulat felállítása óta több ízben tartott közös kiképzést a védekezés feladatainak begyakorlására.

Távolabbi kitekintésben, megállapítható, hogy például a kínai gyors népességnövekedés a Sárga folyó megváltoztatásához vezetett, nagyon sok erdőt kivágtak, a területeket művelhetővé tették, a folyó medrének átalakítása pedig oda vezetett, hogy sorozatban hatalmas árvizek öntötték el a körülötte elterülő településeket, melynek következtében sok ember veszítette életét. A vissza visszatérő áradások százezrek életét oltották ki. [2] Az elpusztított ingatlanok ennél jóval lényegesebb hatásként azonosíthatók, mivel ideiglenes pótlásuk is hatalmas anyagi

és társadalmi teherként nehezedik az adott államra az ingóságaik mellett még a lakhatását is elvesztő lakosság létfenntartásának biztosításában.

2.4. Közösség és reakciók

Ebből is látszik, hogy a szélsőséges természeti jelenségek nyomán kialakuló katasztrófák nagy hatást tudnak gyakorolni az adott közösségekre és annak környezetére. Azonban a helyi lakosság társadalma kulturális háttére szerint tudja eredményességgel felvenni ezen jelenségek ellen a küzdelmet, valamint ehhez igazodó változó védekezési stratégiákat követhetnek. [13]

Egy-egy ilyen természeti jelenség alakíthatja úgy a helyi viszonyokat, hogy az érintett populáció a földrajzi terület elhagyása mellett dönt, de gyakran találkozunk azzal is, hogy környezetének átalakításával a helyben maradást választja. Találkozhatunk földrajzi területekkel, ahol a társadalom kritikus infrastruktúrai állandó veszélynek vannak kitéve a szélsőséges katasztrófa jelenségeitől, mégsem a helyváltztatás a terület lakosságának a válasza, hanem a védelem, a megelőzés és az állandó készenlétbe helyezkedés.

A legtöbb természeti katasztrófa sokáig nem az emberek szélsőséges beavatkozásainak a következményeként jelentkeztek, később azonban ezen jelenségek egy részéért az ember a felelős, függően attól, hogy milyen kulturális közegben élő népcsoportról beszélünk. A XXI. században is vannak népcsoportok, amelyek olyan társadalmi berendezkedést alakítottak ki maguknak, amely

- nem veszélyezteti mikro és makró környezetét,
- nem szennyezik, vagy
- nem zsákmányolják ki a természetüket.

Szemben az olyan társadalmakkal, amelyek a magas ipari fejlettségük miatt, ma már kényszerhelyzetben vannak. [1][14]

A háborúk, az éhínségek, a járványok azonban komoly globális népmozgásokat tudnak generálni, de a társadalmak nem mindig vannak felkészülve, sem a kibocsátó országok, sem a befogadó országok. Ez jól látható például a nyugat-szaharai konfliktus esetében, ahol 1975-ben a spanyolok korábbi gyarmatát megtámadta Marokkó és Mauritánia. Az őslakos saharáviak

nem voltak képesek ellenállni, így több mint a felük (160 000 fő) menekült át a szomszédos Algériába, ahol Tinduf mellett egy kietlen sivatagban kaptak ideiglenes elhelyezést sátrakban. Ez az ideiglenes lét már 48 éve tart. [15] A fegyveres villongások, összeütközések és háborúk éhínséget, az éhínségek pedig járványokat és egyéb veszélyeztető tényezőket generálhatnak. A természeti és a humanitárius katasztrófák összefüggései sokszor nagyon élesen kidomborodnak, egyik jelenség a másik következménye, és egyik következmény a másikat generálja, mert a geokémiai katasztrófák sokszor nem függetlenek a geofizikai, valamint ökológiai katasztrófáktól, de ugyan úgy összefüggést találhatunk a kémiai, a fizikai és a biológiai katasztrófák között, amelyeket egyébként maga az ember idéz elő. Tehát megállapíthatjuk, hogy a természeti és humanitárius katasztrófák kialakulásához nagyon sokszor az ember -természet kapcsolatának szimbiózisa, vagy annak hiánya, kulturális örökségének hozadéka, az élet tiszteletének a megléte, vagy annak a társadalmi berendezkedése is hozzájárul. [16]

3. KATASZTRÓFAMENEKÜLTEK

Az előző fejezetben a teljesség igénye nélkül körbe jártuk a katasztrófa fogalmát, megnéztük, hogy globális szinten melyek a leggyakoribb, az emberi életet és az emberi értékeket veszélyeztető, veszélyt és sebezhetőséget okozó jelenségek, valamint meghatároztuk Magyarország jelenlegi földrajzi területeinek leggyakoribb természeti katasztrófáit úgy, hogy nem tértünk ki minden fajta katasztrófa jelenségre. [9]

Nem részleteztük

- az irreguláris (*okmányok nélkül vagy szabálytalanul érkező menekültek*) és
- a reguláris (*okmányokkal, határon átkelő menekültek*) migrációk fogalmát, jelenségét.

Ezek értelemszerűen ugyancsak katasztrófamenekülteknek nevezhetők, hiszen a háborúk, az éhínségek, a gazdasági gondok, a politikai anarchiák és a járványok veszélye elől menekülők is katasztrófamenekültek, de egy állam kritikus infrastruktúráinak (vízhiány, áramhiány) a megsérülése is az emberi élet alapfeltételeinek a hiányát idézheti elő, mely jelenség szintén a menekülés lehetőségét vetheti fel, így ez esetben is katasztrófamenekültek problémájáról beszélhetünk. Globális szinten az emberi populációk a legtöbbször a fent felsorolt okok miatt változtatták meg lakóterületüket. Egy nagy erősségű földrengés, amely esetleg többször is megismétlődött, arra készítette az adott földrajzi területen lakó embereket, hogy elhagyják azt, és biztonságosabb területet válasszanak maguknak. Az államhatárok kialakulása előtti időszakban ez nem mindig okozott különösebb gondot, de az államhatárok kialakulásával a későbbiekben ez már jogi korlátokba ütközött és ütközik mai is.

A katasztrófamenekültek származási helye szerint két alapvető kategóriáját különböztethetjük meg:

1. Belső menekültek, katasztrófamenekültek egy államon belül keletkezett katasztrófa belső menekültjei, akiknek elhelyezését és ellátási infrastruktúráját leggyakrabban az állam biztonsági szervei és az általa akkreditált, szerződéses, valamint minősített civil szervezetei együttesen kötelesek biztosítani. Amennyiben a katasztrófamenekültek ellátását az állam és

szervezetei egyedül nem képes biztosítani, akkor segítséget kérhet azon nemzetközi biztonsági szervektől, amelyekkel szerződéses viszonyban van.

2. Külső katasztrófamenekültekről akkor beszélünk, amikor egy másik államban bekövetkezett katasztrófa lakhelyük elhagyására késztet emberi populációkat, akik egy szomszédos állam területén keresnek biztonságot, mint például Szíriából Törökországba, Ukrajnából Magyarországra menekült csoportok esetében láthattuk. [17] [18] Gyakori azonban egy harmadik állam választása is, ez esetben sokszor szociálpolitikai motivációk mentén történik a döntés [19]

4. HUMANITÁRIUS SEGÍTSÉGNYÚJTÁS

Az Európai Unió államainak biztonsági stratégiáját és a katasztrófa-krízis esetek koordinációját alapvetően

- az Európai Bizottság, az Európai Tanács és az Európai Parlament által szabályozott szakpolitikai keretek határozzák meg, és
- a humanitárius segítségnyújtásról szóló tanácsi rendeletei állapítják meg a felhasználható kereteket, amely keretek nem csak az Európai Unió területén keletkezett katasztrófa sújtotta károk enyhítésére van elkülönítve, hanem minden globális katasztrófa enyhítésének kerete is egyben.

Az Unió tagállamai egyben tagjai az ENSZ által működtetett szervezeteknek is, mint amilyen

- az OCHA, amely az ENSZ Humanitárius Ügyeket Koordinációs Hivatala, amelyen keresztül a katasztrófamenekültek támogatását végzi.

Ugyanakkor az Unió legtöbb tagállama a NATO tagja is, mely szövetségnek Magyarország is tagja 1999 óta.

- A Polgári Veszélyhelyzeti Tervezés (CEP) a szövetség katonai programja, amely felügyeli az Észak-Atlanti Katasztrófa Reagálási Koordinációs Központ tevékenységét (EADRCC). A NATO katonai szövetsége egyre több együttműködési ponton kapcsolódik

a civil társadalmi problémáinak biztosításához, melyek ugyan új kihívásoknak tekinthetőek, és a katasztrófamenekültek operatív koordinálásán túl fontos kritikus infrastruktúrák elleni védelmet is vállalnak, valamint a klíma változás elleni küzdelemben is partnerek, így a NATO széles spektrumú kapcsolódást alakított ki stratégiai partnereivel. [20]

Az ENSZ, a NATO és a világ egyéb biztonságvédelmi szervezetei folyamatosan monitoring alatt tartják a föld lakosságát, figyelik és támogatják a természeti és humanitárius katasztrófák miatt az otthonukat elhagyni kényszerülő embermilliók sorsát, történjen az bármilyen okból: járvány, szélsőséges természeti jelenség, háború, politikai üldöztetés, éhínség, gazdasági nehézségek.

- Jelenleg a becslések szerint közel 70 millió ember él az otthonát elhagyva valahol, valamely ideiglenes, vagy csak ideiglenesnek elnevezett táborban, befogadó létesítményekben.
- Az UNHCR adatai szerint, 2018-ban minden egyes percben 25 ember kényszerült elmenekülni otthonából. [21]
- Afrika és a Közel-Kelet rendelkezik a világ legnagyobb menekült táboraival, de a világ minden részén találkozunk menekülők számára létrehozott befogadó táborokkal.
- Az Európába érkező menekültek különböző országokból, különböző kulturális háttérrel rendelkeznek, amely nagyon megnehezíti beilleszkedésüket, mert a hozott kulturális attitűdjeik eleve nem engedik meg a másik kultúra átvételét, elfogadását, netán beolvadását. Ennek következménye a kontinensen a párhuzamos társadalmak kialakulása, amely komoly biztonsági kockázattal jár Európában, de megfigyelhető ez a jelenség Európán kívül is.

Egy belső migrációs folyamat általában csak az adott ország belső társadalmi struktúráit rendezi át, okozva ezzel regionális munkaerőhiányt vagy többletet, gazdasági nehézségeket vagy éppen összeomlást, attól függően, hogy a régiót elhagyók milyen súlyos katasztrófa elől menekültek el éppen.

A külső menekültkérdés már többoldali megvilágítást igényel, hiszen a kibocsátó országot éppen egy katasztrófa sújtja (háború, járvány, árvíz, földrengés, éhínség, aszály, politikai

felfordulás), amely párosul egy embervesztéssel is, melynek demográfiai regenerálódása nagyon hosszú idő vesz igénybe. A befogadó országok nem várt embertömegek ellátásával szembesülnek. [19] Az integráció sem mindig sikeres az adott társadalom eltérő kulturális, vallási és életmódbeli különbségei miatt.

5. A MENEKÜLTEK ELLÁTÁSA - IDEIGLENES ELHELYEZÉSI ESZKÖZSZÜKSÉGLETE

Nagyon nehéz meghatározni, hogy mit jelent a katasztrófamenekültek ideiglenes elhelyezésére alkalmas tábor fogalma. Egy kisebb, helyi jelentőségű katasztrófa elől kimenekített vagy elmenekült lakosság elhelyezése esetén ideiglenesen kialakított táborokról beszélünk, míg egy országos, nagy kiterjedésű és hosszan elhúzódó katasztrófánál az ideiglenes tábor sokszor hosszabb időt jelent. Ezért a menekülteket jobb lenne a menekültek a városokban, falvakban (*meglévő infrastruktúrákban*) való integrálása. A Szír menekültek jelentős része nem a menekülttáborokban lakik, hanem Törökország számos városában, településén beilleszkedtek a társadalom vérkeringésébe, és a török lakosság alap infrastruktúráinak megterhelése ellenére nem okoztak ellátási gondokat. [18]

5.1. „Ideiglenesség” – tartós megoldás?

Mielőtt egy menekülttábor felépítésének alapkérdéseit és eszköztárát részletesen elemezzük, nézzünk meg néhány régebben kialakult és még mai is létező „ideiglenes” menekülttábort.

- A XX. század egyik emblematikus menekült táborát *1972-ben Katumbában* (Tanzánia) alakították ki, melynek lakosságát 2015-ben is mintegy 66 ezerre becsülték. A Katumbába menekülő Burundi hutu lakosság a kormányuk által eltervezett népiirtás elől menekült Tanzániába, az ide települt lakosság háromnegyede végül is megkapta a Tanzán állampolgárságot, és csak a negyede választotta a visszatérést, mely gesztust az ENSZ nagyra értékelte. [22]

- A *Kenyai Kakuma* tervezett menekült táborát 1992-ben ismerték el, melynek jelenlegi lakossága becslések szerint közelíti a 200 ezret, amely nagyon nagy szám, és ez miatt a körülmények nagyon mostohák. Az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága és a Kenyai Menekültügyi Minisztériuma által fenntartott tábor költségei egyre nehezebben teremthetők meg, Kenya gazdasági helyzete és egyre gyarapodó nyomortelepei miatt sem könnyű a helyzet a menekülttáborban. [23] Ide Dél-Szudániak és Szomáliaiak lettek letelepítve, de elvileg 20 másik ország állampolgárai is tartózkodnak itt.
- Megemlíthetjük Kenya másik, szintén 1992-ben létrehozott menekülttáborát is, a Hagadera, ahol közel 100 ezren tartózkodnak, itt is többnyire szomáliaiak laknak, ahol nagyon zsúfolt körülmények alakultak ki, azonban az adatok szerint Hagadera egyre inkább kezd várossá alakulni. [24]
- Ugyanilyen gondokkal küzd a Kenyai Dagahaley menekülttábor is, amelyet a bezárás ötletével is fenyegettek már, ezért bizonytalan a sorsa. A tábort szintén 1992-ben hozták létre, az ide menekülők szomáliai lakosok, akiknek visszatérése ma már nagyon megkérdőjelezhető. [25]
- Az Ifo nevű táborban is közel 80 ezren laknak úgy, mint Dagahaley-ben, itt is szomáliaiak vannak többségben, ez is zsúfolt, s ami még nehezíti a helyzetet, az az a tény, hogy a tábor egy része árvízveszélyes helyen fekszik, amit a tábor megtervezésekor nem vettek figyelembe. [26]

Csak néhány példát emeltem ki, de tudnunk kell, hogy 2020-ban Afrika szerte 66 ideiglenesnek indult, de ma már hosszú távú menekült tábor létezett és ma is számos ilyen jellegű tábort ismerünk. A legtöbb ilyen tábor már akkor megépült, amikor még nem léteztek az erre irányuló humanitárius irányelvek sem.

De nézzünk Afrikán kívüli, hosszú ideiglenességgel kialakított menekülttáborokat.

- A jordániai Zaatari menekülttábort 2012-ben hozták létre Szíriából menekülőknél, melynek mai lakossága majdnem 80 ezer, annak ellenére, hogy a tábort eredetileg csak 60 ezerre tervezték. [21] Ennek a tábornak elhelyezésekor nem vették figyelembe, hogy a terület sivatagos, kilométerekre messze van a legközelebbi településtől, ezek ellenére,

itt már iskolák, kórházak, üzletek és szórakozó létesítmények is létrejöttek, melyek emberhez méltóbb életet biztosítanak az ott lakóknak.

- A pakisztáni Panian menekülttábor is sajátos történettel bír. A tábor létét hivatalosan 2008-ban ismerték el, ahová afgánok menekültek, de elvileg a tábor már az 1980-as évek óta létezett, melyet csak növelt a 21. századi menekülthullám. Jelenleg is sokan tartózkodnak itt, közel 60 ezren, mert a mostani viharos politikai események nem teszik vonzóvá a visszatelepülést. [27]
- Törökország Szíriával közös határmenti településein is számos menekülttábor létesült a szíriai háború kitörése utáni években, ilyen táborok létesültek Mersin, Adana, Gaziantep, Urfa és Kilis településein, de az ország más régióiban is, mint Izmirben, Isztambulban, Bursában is alakultak kisebb létszámú menekülttáborok. [18] [28]

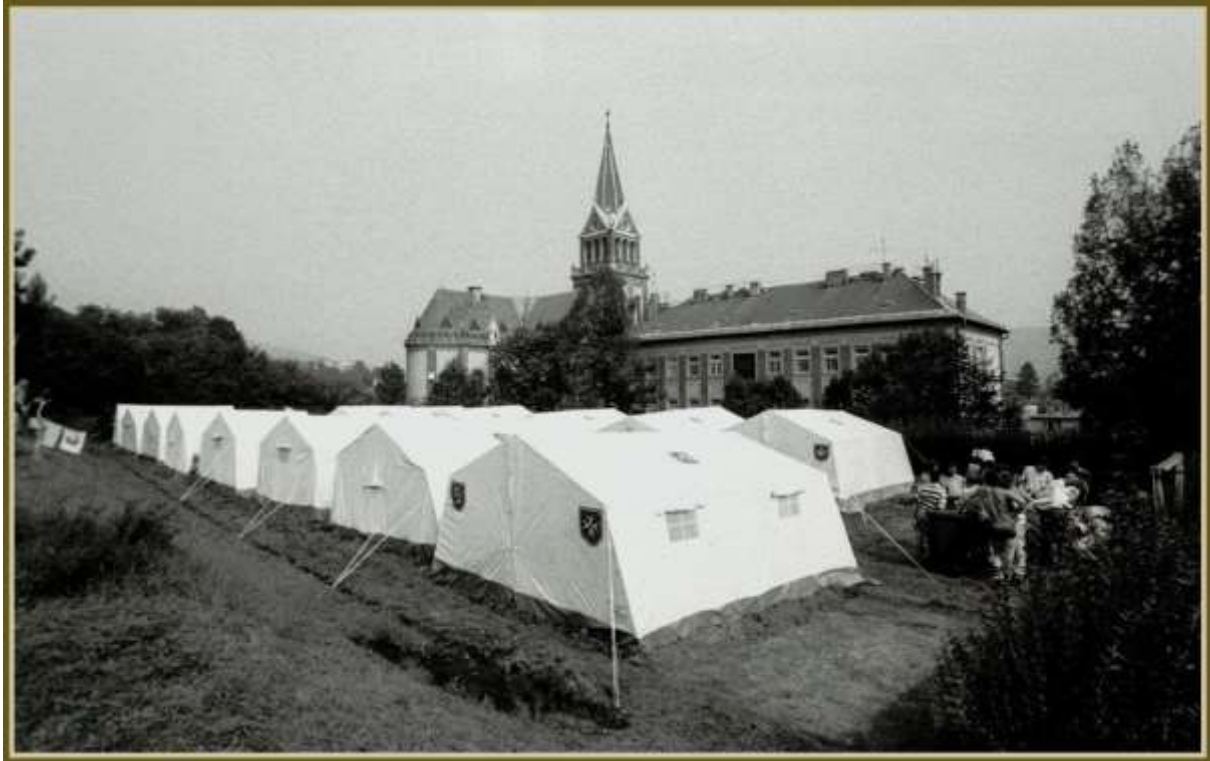
A felsorolt táborok évekkel ezelőtt, sőt némelyek évtizedekkel ezelőtt alakultak meg, de nem ismerjük megszűnésük lehetséges dátumát, azaz nem tudjuk, hogy ideiglenes, vagy majd egyszer végleges megoldást fog jelenteni az elmenekült lakosság számára. Mint ahogyan a Kenyai Hagadera tábora is bizonyítja, bármelyik tervezett és felügyelt menekülttábor várossá alakulhat, ha a lakossága nem a visszatérés lehetőségét választja.

5.2. Helyi jelentőségű – ideiglenes megoldások

A kisebb populációt érintő helyi jellegű természeti katasztrófák (Devecser vörösiszap, Miskolci árvíz, 2001-es Tiszai árvíz, 1970-es Szatmárnémeti árvíz, 2013 dunai árvíz, 2006-os árvíz) katasztrófamenekültjeinek befogadására más módszerek alkalmazását láthatjuk. [9] Magyarország Katasztrófavédelmi szervei a humanitárius szervezetekkel együttműködve alapvetően a meglévő infrastruktúrák kiaknázását tartja elsődleges szempontnak. Kisebb populáció sürgős kitelepítésekor fontos infrastrukturális létesítmények szoktak lenni a helyi csarnokok, tornacsarnokok, erre alkalmas ipari létesítmények, szükség esetén iskolák, nem működő kórházak, de sok esetben turisztikai létesítmények is, emiatt ideiglenes sáortáborok felépítése csak indokolt esetben történik meg (NDK menekültek 1989, 2015-ös menekülthullám). Az emberi szükségletek kielégítésére mindig alkalmasabbak a meglévő települések, városok, falvak, de ha a menekülő tömeg mérete ezt nem teszi lehetővé, akkor

kell felépíteni a menekült táborokat, ideiglenes céllal, mint ahogyan látjuk ezt sok esetben, például az NDK menekültek ellátásánál. [29]

Fotó: Kassányi Jenő, 1989.aug., NDK menekültek a Máltaiak Zugligeti táborában

5.3. Menekülttábor létesítése

Ma egy menekülttábor kialakításának szempontjai nagyon összetettek: nagyon sok kérdést kell megvizsgálni, mielőtt a tábor gyors és szakszerű megépítése elkezdődik.

- Első kérdésként tisztázni kell, hogy kik a menekültek, mely országból, területről, régióból valók?
- Belső vagy külső migrációról beszélünk?
- Milyen típusú katasztrófa elől menekülnek, illetve menekítik ki a lakosságot?
- Milyen a lakosság összetétele (férfi, nő, gyermek, idős, mozgássérült, beteg)?
- Vallási megoszlása (homogén vagy vegyes)? Kulturális háttere?

- A katasztrófából adódóan mennyi időre kell elszállásolni a lakosságot?
- A klimatikus viszonyok milyenek?

Mindezen kérdések tükrében láthatjuk, hogy egy menekülttábor megépítése nem csak infrastruktúra kérdése, hanem nagyon komplex humánpolitikai megfontolások sokasága is. [30]

Természetesen egy katasztrófa bekövetkezése nem enged sok időt a kérdések fölötti töprengésre, ezért a szakemberek ez esetben sokfajta forgatókönyvvel kell, hogy rendelkezzenek, mert a gyors cselekvés emberi életet ment, főleg, ha a menekülő populáció sebesültekkel is rendelkezik. Ennek értelmében még a tábor megépítésének elkezdése előtt az elsősegély nyújtása a legfontosabb, ellátni a sebesülteket, elhárítani az életveszélyt, ha szükséges, akkor kórházakba szállítani az életveszélyben levő személyeket (az Országos Mentőszolgálat, Magyar Máltai Szeretetszolgálat rohammentői), mert így ezek által az életbiztonságba helyezésének a megvalósulása megtörténik. [31]

Fotó: Baleset helyszínén találkoztak a máltai mentősök, Forrás: <https://maltai.hu/cikk/hir/3551>, Készítette: Kurucz Árpád

5.4. Kultúrantropológiai szempontok

Kultúrantropológiai szempontok figyelembevétele kardinális kérdés egy tábor benépesítésénél, hiszen ha nem vesszük figyelembe az etnikai, valamint a vallási hovatartozás kérdését, akkor pokollá tudjuk tenni a táborlakók életét, a folyamatos súrlódások pedig ellehetetleníthetik az adott tábor életét. Keresztényeket nem helyezhetünk egy táborba muzulmán lakosokkal együtt, mert más az életritmusuk, de a vegyes etnikumú lakosság is nehézségeket okozna. Az ilyen táborok kialakításakor az egy településről származást is figyelembe szokták venni, mert már ismerik egymást, netán rokoni szálak is fűzhetik egymáshoz, így segítséget is tudnak nyújtani egymásnak. Ugyanakkor fontos házirendet lefektetni, hogy a különböző visszaélések nehogy átmenjenek a bűnözés talajára. [32]

5.5. Infrastrukturális követelmények

A katasztrófamenekültek ideiglenes tábor létrehozásához legfontosabb a helyszín gyors kiválasztása, annak tükrében, hogy rövid időre vagy huzamosabb időre lesz szükség a táborra. Nagyon gyorsan meg kell vizsgálni a kiválasztott helyszín előnyeit és hátrányait, mert olyan táborhelyet nem fogunk találni, amelynek csak előnyei lesznek, és hátrányai nem, de az előnyök és hátrányok összessége együttesen jelentsen biztonságot az oda elhelyezett lakosságnak. A helyszínen kialakított tábor legyen átlátható, természeti csapásoktól mentes, távol a háborús övezetektől, könnyen védhető, lehetőleg használható infrastruktúrával (úthálózat, víz, áram). [33] Ha megvan a helyszín, akkor el kell dönteni, hogy esteleg milyen körzetek legyenek, mennyire fragmentált egységek, vagy esetleg nagy tömeget ellátó egységes - nagy kiterjedésű tábor akarunk. A terület nagysága a lakosság arányától is függ, hiszen alapkövetelmény legalább 30 m²/ fő, de ha lehet, akkor ennél több, attól függően, hogy mennyire ideiglenes a berendezkedés, valamint mennyi idő múlva hárul el a visszaköltözési veszély. Ezt nem minden esetben lehet biztosítani.

A darfuri konfliktus során az El-Fasher környékén létrehozott menekülttáborok, szinte semmilyen követelménynek nem feleltek meg és a menekültek biztonságát sem tudták garantálni a szudáni kormányzati szervek, így azokban az Afrikai Unió által indított, AMIS békefenntartó művelet küldött rendőröket és katonákat, de csak a nappali időszakban. Ugyanígy a misszió logisztikai rendszere többször segített a menekülteknek, de csak ad-hoc alapon, így azok élelmiszerral és vízzel való ellátása sem volt megfelelő [34]

5.6. Tervezési szempontok

A helyszínen kialakítandó tábort meg kell tervezni: a tábor általában leképezi a települések szerkezetét. Biztosítani kell az egészségbiztonságot, védelmet kell nyújtania az esőtől, a hőtől, a széltől, a hidegtől, a hőtől, a sártól és kórokozóktól. Biztosítani kell tudni a magánéletet és az emberi méltóságot, valamint a megélhetési lehetőséget. Az elhelyezett létesítmények (sátrak, konténerek, egyéb helyi anyagokból épített lakhely) közötti távolság szintén fontos szempont, szem előtt kell tartani a tűzvédelmi előírásokat, egy esetleges gyors evakuációt. Meg kell tervezni a tábor információs központjait, a nagyságától függően, valamint szanitációs létesítményeit (wc, zuhanyzó, mosási lehetőség, tiszta ivóvízhez való hozzáférés). A szanitációs központok nem lehetnek közvetlen közel a lakó létesítményekhez, a fertőzés veszély elkerülése miatt. És természetesen gondoskodni kell a tűzvédelmi berendezések biztosításáról, melyeket szükség esetén gyorsan be lehet vetni, megelőzve egy újabb katasztrófa kialakulását, vagy annak lehetőségét. A tábor területére tervezni kell egészségügyi központot is, ahol orvosi ügyelet működhet, elfekvő beteg elhelyezését lehetővé téve, valamint az alap gyógyszerek megvásárlását lehetővé tevő gyógyszerterát. Nem mellékes az iskolatér kialakítása a táboron belül, ha a menekült lakosság iskoláskorú gyermekekkel rendelkezik, abban az esetben, ha a tábor távol van lakott településektől, amely lehetővé tenné a helyi iskola igénybevételét. [33]

Kulturális (vallási) helyszínek kialakítása sem hagyható ki, mert egy katasztrófa menekült számára krízis helyzetben a lelki kapcsolódása természetfeletti hitéhez mentálhigiéniai szempontból sem elhanyagolható, mint ahogy az sem, hogy a tábor rendelkezzen mentálhigiéniai központtal is.

Üzlethelyiségek kialakítása és üzemeltetése is fontos, mert egy jól őrzött tábor nem minden esetben teszi lehetővé a ki-be járást, ezért jó, ha az alapszükségleti árucikkek a táboron belül is kaphatóak. Az ételmezést, étkeztetést biztosító létesítmények is szükségesek, mert sok esetben, ha például a lakosság sátraikban nem megoldott a főzési lehetőség, akkor kell megoldani központilag, akár több ilyen létesítmény létrehozásával is. Az egészséges és rendszeres étkezés humanitárius alapjog, mint ahogyan a tiszta vízhez jutás is. A táborok ellátását biztosító alapanyagok tárolásához szükséges raktárhelyiségek kialakítása is fontos, melynek biztonságosnak kell lenni, száraz és pormentesnek, hogy az eltárolt anyagok minősége (gyógyszerek) megmaradjon. [33]

A hosszabb időre kialakítandó táborokba érdemes közösségi építményeket is létesíteni, melyeket többnyire nagy, több négyzetméretes sátrókból alakítanak ki, ahol a tábor lakói találkozhatnak látogatóikkal, de akár kulturális rendezvények megtartására, közgyűlések összehívására is alkalmasak lehetnek. A múltban, de ma is a klasszikus táborok megépítéséhez elsősorban a gyorsan és hatékonyan felépíthető *Sátor* a legalkalmasabb egy tábor kialakításához. Annál is inkább, mert ezt akár maga a menekült is fel tudja építeni különösebb nehézségek nélkül, amely a veszély elmúltával szétszedhető és újra hasznosítható, valamint hordozható, ha a szükség úgy kívánja.

Ma már léteznek sokkal korszerűbb, gyorsan felépíthető és olcsó megoldású felépítmények, melyek jobban alkalmazhatóak egy gyermekes család elszállásolását illetően, amelyek kiegészíthetőek napelemes rendszerekkel, hogy az energiaellátás egy része biztosítva legyen, de az ENSZ Menekültügyi osztálya ma is a vászon sátrak alkalmazását tekinti gyorsabbnak és olcsóbbnak. A Magyar Máltai Szeretetszolgálat Vészhelyzetkezelési-krízis csoportja is sátor készlettel rendelkezik egy gyors tábor felépítéséhez.

5.7. A sátrak, lakóterek

A sátrak is lehetnek többfélék. A tábor időtartalmától függően és a klimatikus viszonyoknak megfelelően több fajta használható sátor is bevethető: vannak

- az egyszerű (*single-fly tent*), egyrétegű sátrak, amelyek esőtől védnek, de hőszigetelést nem biztosítanak, rövid időtartamra kiválóan alkalmasak, lehetőleg melegebb klímájú területeken;
- a jobb minőségű sátrak (*double-fly tent*), jobb szilárdsággal, nagyobb ellenállással rendelkeznek az időjárásal szemben és így hosszabb élettartammal ellátott építmények, amelyek mostohább időjárások közepette is használhatóak, természetesen enyhébb hidegek mellett is.
- Az a fajta sátor, amely minden nemű időjárásakor alkalmazható, gyermekek, nők és idős emberek védelmére is alkalmas lehet, azok a téliesített sátrak (*winterized*), amely hőszigetelt változatban kályhával ellátható, így a padlózata is szigetelhető a hidegebb éghajlatú tájakon. [35]

A sátrókból kialakított táborok élettartama nem végtelen, a legjobb sátrakat is maximum 10 évente cserélni kell, ezért van törekvés arra, hogy a több évtizede fennálló táborok lakóit arra ösztönzik, hogy a helyi építőanyagok felhasználásával lehetőleg építsék fel saját lakhatási építményüket, hogy kényelmesebb és tartósabb legyen a tábori otthonuk. [22]

A 21. századi háborúk elől menekülőknél a menekülttáborokat gyakran konténerekből építik fel, vagy a helyi építőanyagokat alkalmazzák, amint láthattuk ezt az Afrikai menekült táborok esetében is, melyek sokkal kényelmesebbek, hiszen bútorozhatóak, komfortérzetük sokkal magasabb, biztonságosabb, a nagyobb esőzések sem tudnak kellemetlen meglepetéseket okozni. [22] [35]

Ha van fedél – sátor, mely véd az esőtől, a hótól és a naptól, akkor fontos kellék a sátorban szükséges belső berendezések:

- matrac, ruhanemű, ágynemű, hálósák, takarók.
- Biztosítani kell a számítástechnikai eszközök meglétét is (számítógép, televízió, rádió, telefon), hiszen ma már az információhoz való jog is alapjog, és egy katasztrófa elől elmenekült emberben félelem van, a félelmet pedig folyamatos és megfelelő információval való ellátás enyhítheti.

Az életben maradás alapfeltétele az egészséges élelemhez jutásnak a joga, ezért a menekülttáborok élelemmel való ellátása is alapjog, hiszen a menekülő populáció rendelkezhet gyermekekkel, idős és beteg társakkal, aki nem tudnak ideiglenes munkát sem végezni, hogy gondoskodhassanak élelmezésükről. [19]

Az élelmet általában az állami szervekkel együttműködő humanitárius civil szervezetek szokták biztosítani, az igényeknek megfelelően, amit többnyire adományok formájában gyűjtenek össze a társadalmi összefogások révén, vagy akár nagyobb cégek jótékonykodása mentén. Amennyiben a tábor helyszínén nincsen áram, vagy víz, azt is biztosítani kell; az áramot megfelelő aggregátorok segítségével, a vizet pedig víz tankerek szállításával szokta megoldani a Magyar Máltai Szeretetszolgálat. [9]

Fotó: Kassányi Jenő, 1989.aug., NDK menekültek a Máltaiak Zugligeti táborában (itt már nem csak katasztrófavédelmi sátrak láthatóak, hanem egyszerű családi camping sátrak is)

Tampu Stelian Phd hallgató

Óbudai Egyetem, Biztonságtudományi Doktori Iskola

Munkahely: Magyar Máltai Szeretetszolgálat Egyesület

E-mail: sztelian@gmail.com, tampu.stelian@maltai.hu

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5493-7358>